

Шайхзода таваллудининг 100 йиллиги

Улуғ ўзбек шоири Алишер Навоий ҳаёти ва ижодини ўрганиш, унинг порлоқ образини яратишга улкан ҳисса қўшган устоалар Ойбек, Садриддин Айнӣ, Ғафур Ғулом, Ҳамид Олимов, Мирқарим Осим қатори ҳар бир ўзбек хонадонига буюк инсонлар ва мутафаккир шоирнинг кириб келишида фаол иштирок этган ижодкорлардан бири Максуд Шайхзодадир.

киши унинг улуғ шoirга бўлган эътиқодидан ҳайратга тушади. Камина Шайхзода таваллудининг 100 йиллиги арафасида унинг машаққатли ижодий тақдири билан қизиқиб, ҳанузгача номаълум бўлиб келган "Навоий" асарини топишга муваффақ бўлдим. Утган асрнинг 40-йиллари бошида опера либреттоси жанрида ёзилган бу асардан муаллифнинг кўнгли тўлмаган. Опера санъатининг қонун-қоидалари, чамаси, Шайхзоданинг Навоий ҳақида тўлақонли асар ёзишига монелик қилган. Шунинг учун ҳам у мазкур кўлибмазга бошқа қайтмаган.

раҳбарлари билан ҳам маслаҳатлашган ҳолда, улар тақлифи билан ёза бошлаган. Хусайн Бойқаро образининг шўро мафқураси талабалари асосидаги талқини, шёърий матннинг баъзи ўринларида вазн ва қофия талаблари га риоя қилинмаганлиги ва ҳоказолар шундан далолат беради. Хурматли муштарийлар эътиборига ҳавола этилаётган асарда тарихий сиймолар ҳақидаги бугунги қарашларимиз билан уйғун бўлмаган ўринлар йўқ эмас. Шунга қарамай, ўйлаймизки, атоқли замондошимизнинг Навоий образини опера санъати воситалари билан яратиш йўлида олиб борган бу изланиши муайян адабий-илмий аҳамиятга эгадир.

Навоий
For ичра бебаҳо жаҳоир,
Сени излаб, бу ерда тоғдим охир.
Гули
Сизни кўрдим, етишдим орзуга,
Алҳамдулиллоҳ!

Навоий
Хуросон дийрн қопламиш зулмат,
Хирот самосида булутлар...
Бойқаро
Хуросон дийрн қопламиш зулмат,
Хирот самосида булутлар...

БИРИНЧИ ПАРДА
Қизлар хори
Наврўзи шариф, олам шодмон,
Олам шодмон, сахарлар хандон.
Сахарлар хандон, наврўзи шариф,
Қизлар, айтайлик севгини таъриф.

ИККИНЧИ ПАРДА
Хор
Олинг бода, баъзи Жамшиддур,
Олинг лола, ийди Хуршиддур.
Султон Хусайн ўз маҳрамлари билан
кириб келади.

ШАЙХЗОДА
(опера либреттоси)
Миртемира ва Шайхзода.

Навоий
Саодат боғимдан учирилган Хумоюн
Сизнинг қафасда.
Бойқаро
Менинг қафасимда?!

Навоий
Гули
Афсус... захар ичганман.
Навоий
Захар!..
(Чақиради. Кириб келган энагага.)
Табиб! Дарҳол!..

ЭВАВОЧИ (опера либреттоси)

Миртемира ва Шайхзода.

ТУЙҒУЛАР МАРЖОНИ

Собиқ иттифоқ даврида "шаклан миллий, мазмунан социаллистик" асарлар яратиш, фикр, туйғу ва эҳтиросни ҳам бир гоғга бўйсундириш талаб этиларди. Ижодкор шахси, индивидуал табиати ва дунёқароши ҳисобга олинмасди. Чинакам истеъдод эгалари йўлига солинган бу гов адабиётдаги ранг-барангликка, бадий-эстетик теранликка жиддий салбий таъсир қўратди.

Китобиниизин ўқидим

бири аёлга "тикан учиде очилган гул" дея таъриф берган экан. Ажаб, бу ўхшатиш замирида не ҳикмат, не маъно бор? Балки оламнинг жамики дарду ташвишларини кўзлари тубига яшириб, қиройли жилмайиб тўрмоқликка куч топа оладиган Аёл учундир бу таъриф?

ТИКАН УЧИДАГИ ГУЛ

дан умр сўраб яшагучи фаришта...
Аслида дунёдаги жамики синоатлардан улканроқ жамбоқ бор. Бу — аёлнинг қалби. Шу қалб соҳибаси қайноқ меҳри билан тиррик-лик оламига куч беради, борликни яратувчиликка қорлайди, инсониятни мушоҳадага ўргатади.

"Жаҳон адабиёти", 2008 йил, июл

Собиқ шўролар замонида, эркимиз ўз қўлимида бўлмаган пайтлар жаҳон адабиётининг "совет халқи"га лозим қўрилган намуналари ўқиш ва она тилимизга таржима қилиш билан бир қатар, ушбу пайтларда Кафка деган эур ёзувчи, "Улисс" номи га райойиб романлар борлигини эшитардик, ҳолос. "Буржуа адаблари" ва уларнинг асарларини кескин танқид қилиб ёзилган мақолаларга ҳам ундабунда қўзимиз тушарди.

Журналларни баёқлашанда...

асарлардан яна бири Моҳандас Карамчанд Гандининг "Менинг ҳаётим" асаридир. Бу асарни русчадан Амир Файзулла таржима қилган. "Публицистика" рункида берилган Леонид Волковнинг "Рус баҳори" асаридан болбар (Б.Зокер таржимаси), шунингдек, адабий жараён, таржимонлик, адабий танқид муаммоларига бағишланган В.Терехина ва Н.Шумилова-Гусеванинг "Бу кун менинг либосини заррин" (М.Мирзо таржимаси), Н.Владимированинг "Пушкин Чўпон таржимасида", М.Холбековнинг "Толерантлик — бағрикенглик дегани", Т.Қаҳорнинг "Яманнинг яхши иши", Т.Қаҳорнинг "Остелло" да миллий руҳ" мақолалари журнал мундарижасини бойитган, мавзулар ранг-баранглигини таъминлаган.

Рамазон илҳомини

ҲАҚ
МАРҲАМАТИ

Икки дарё ораси,
Мамлакатлар сараси.
Жаннатий манзараси —
Бизга Ҳақ марҳамати!

Раҳмат ёғса устоғга —
Бизга Ҳақ марҳамати!
Янги босқичда таълим,
Бола бошидан маълум.
Зукко, доно муаллим
Бизга Ҳақ марҳамати!

Қайтиб олдик элни ҳам,
Олдик она тилини ҳам,
Ортда ўн етти қадан —
Бизга Ҳақ марҳамати!

Халқнинг армони кулди,
Боғи, довони кулди,
Роҳи равони кулди,
Бизга Ҳақ марҳамати!

Долғали йиллар ўтди,
Фаровонлик юз тутди.
Қўрқув бизни унутди,
Бизга Ҳақ марҳамати!

Қуёш тафтида меҳр,
Деҳқон тафтида меҳр,
Марднинг забтида меҳр —
Бизга Ҳақ марҳамати!

Мисра томса қоғозга,
Оҳанглар қўнса соғга,

Нуриддин АМИНЖОН

ҲАСТИМОМ МАЖМУАСИ

Бошланги учинчи бетда.

Бобо асалари қувалари турган жойда
дам олиш учун ёстанди.
Пустинини устига қийғоқ ташлаганча уйкуга кетди,
огзи нимочик, уезидан сизган илик,
ўпишқоқ сўлга соқолига илашган.

нинг — қизилларнинг тарафини олаётисанми,
ўзингга ўлим тилаётисанми?
— Раҳминг келсин, меҳрибоним!
Сенга нима гуноҳ қилдим? — Луқич бошидан
шақсини юлжиб олди-да, шартга тиз чўкиб,
атамининг сержун қўлига ёпишганча ўпа кетди...

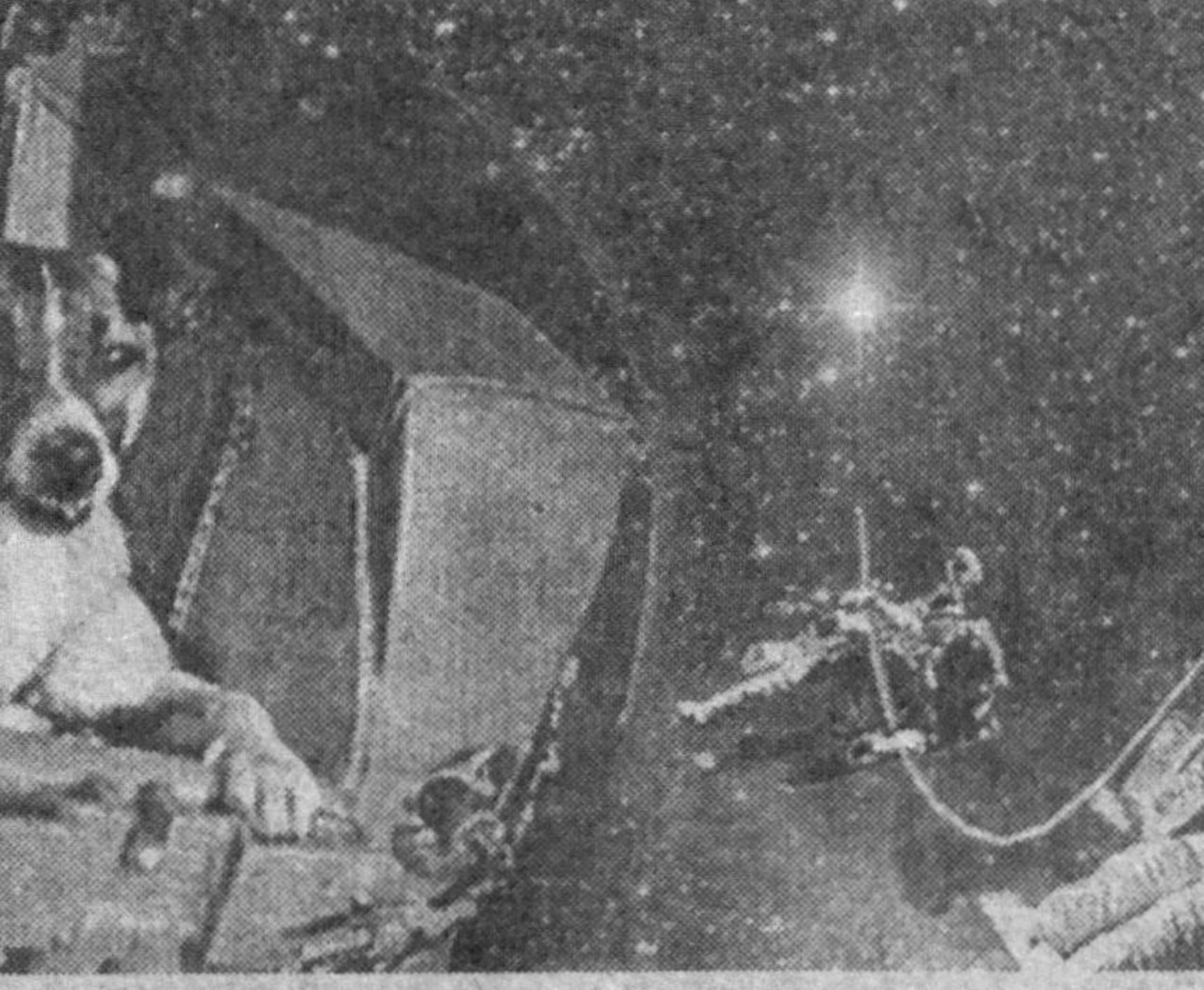

НОЎБОН

Космонавт Юрий Глазковга эса Бразилиянинг қатта йўлида кетаётган қўқ рангдаги автобус аниқ-тиниқ кўринган.

КОИНОТДАГИ ШАРПАЛАР

бўлмаи нима? Жанубий кутбга яқин жойда россиялик, улардан

сўнг америкалик кутбчилар фазода қолбаса шаклидаги плазма йиғиндиди кўришган.

америкалик астронавт Гордон Купер гувоҳ бўлган. Гарчи уни ақдан озган деб эълон қилишма бўлса-да, у гувоҳ бўлган ғаройиботларни шарҳлашни лозим топишмади.

ядро қуроллари синалагидан полигонлар ва атом электростанциялари яқинда йиғилмишни тақдирларига ишонмасликнинг иложи йўқ. Модомики, коинотда қимлардир бор экан, демак, бизга ўхшаш ақлли маъжудларнинг ериқларнинг илгोर технологияларига қизиқишлари тушунарли.

Дунё — кенг...

ЭНГ ЗҮР КАСБ

«Елғизликнинг юз йилги» асари муаллифи, адабиёт бўйича Нобел мукофоти лауреати Габриэл Гарсиа Маркес дунёдаги энг зўр ва керакли касб журналистика дея таъкидлади, деб хабар беради France Presse ахборот агентлиги.

Эслатиб ўтамиз, адабиётга журналист сифатида кириб келган Габриэл Маркес талайгина салмоқли асарлар битган. Унинг сўнги «Memoria de mis putas tristes» («Менинг маъносиз жазмаларим ҳақида хотира») номли романи 2004 йили чоп этилган.

СОЛЖЕНИЦИННИНГ СИРЛИ БҮЮМЛАРИ

Россиянинг Федерал хавфсизлик хизмати кўп йиллардан бундан архивда сақлаб қолган буюк ёзувчи Александр Солженицинни тағини ҳужжатлари ва буюмларни адибнинг оиласига қайтармоқчи.

«Кайтарилаётган ҳужжатлар орасида, — дейилади хабарда, — Александр Солженициннинг шахсий буюмлари, хиссада ёзиқлари ва ҳужжатлар, шахсий тасдиқловчи гувоҳнома ҳамда ёзувчи Борис Лаврентьевич Солженицин ҳикояларига муносабати акс этган мактублар бор».

Ўзбекистон Республикаси Маданият ва спорт ишлари вазирлиги Усмон Юсупов уй-музейи директори Ҳулмас ЮСУПОВнинг

вафоти муносабати билан марҳумнинг оила аъзолари ва яқинлариға чўқур ҳамдардлиқ билдиради.

«Гулистон» журнали жамоаси журнал бosh муҳаррирининг уринбосари Давлатмурод САЪДУЛЛАЕВнинг

бевақо вафоти муносабати билан марҳумнинг оила аъзолари ва дўст-қариндошларига чўқур таъзия изҳор этади.

Утерянный план дома выданной на имя Священникова Петра Ивановича БТИ Мирзо-Улугбекского района по адресу: ул. Семашко, дом 86

Важоб РҮЗИМАТОВ таржимаси

ЖУМА КУНЛАРИ ЧИҚАДИ. СОТУВДА НАРХИ ЭРКИН

МУАССИСЛАР: ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ МАДАНИЯТ ВА СПОРТ ИШЛАРИ ВАЗИРЛИГИ, ЎЗБЕКИСТОН ЁЗУВЧИЛАР УЮШМАСИ

O'zbekiston adabiyoti va san'ati
Манзилимиз: Тошкент — 700083, Матбуотчилар кўчаси, 32
Кабулхона — 233-52-91
Котибият — 233-49-93

Бош муҳаррир Аҳмаджон МЕЛИБОЕВ
Навбатчи муҳаррир — Аҳмад ОТАБОВ
Саҳифаловчи — Байрамали МУҚИМОВ

«Шарқ» нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси босмахонаси.
Босишга топшириш вақти — 20.00. Босишга топширилди — 21.50.

Газета Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлигида 0283-рақам билан рўйхатга олинган. А — 4086. Буюртма № — 848. Ҳажми — 5 босма табоқ. Нарх кўраёткичи — 222. Ташкилотлар учун — 223. 1 2 3 4 5 7 8